

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан
гуманітарно-педагогічного факультету
Людмила СТАНІСЛАВОВА
«30» серпня 2024 року.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА (Лексикологія)

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність –	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Рівень вищої освіти –	Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Українська мова і література)
Обсяг дисципліни	4 кредити ЄКТС
Шифр дисципліни	ОПП.04
Мова навчання	українська
Статус дисципліни:	обов'язкова (цикл професійної підготовки)
Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	слов'янської філології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю		
				Аудиторні заняття								Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота, у т.ч. ІРС					
Д	2	3	4	51	34		17		69			+		

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)»

Робочу програму склала ..... Людмила ТЕРЕЩЕНКО .....ст. викл. Людмила ТЕРЕЩЕНКО

Схвалена на засіданні кафедри слов'янської філології. Протокол від 29 серпня 2024 р. № 1

Зав. кафедри слов'янської філології Неля ПОДЛЕВСЬКА

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради ГПФ Людмила СТАНІСЛАВОВА

м. Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан
гуманітарно-педагогічного факультету
Людмила СТАНІСЛАВОВА
«30» серпня 2024 року.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА (Лексикологія)

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність –	035 Філологія
Предметна спеціалізація	035.01 Філологія. Українська мова та література
Рівень вищої освіти –	Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма	Філологія. Українська мова та література
Обсяг дисципліни	4 кредити ЄКТС
Шифр дисципліни	ОПП.01
Мова навчання	українська
Статус дисципліни:	обов'язкова (цикл професійної підготовки)
Факультет	гуманітарно-педагогічний
Кафедра	слов'янської філології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
Д	2	3	4	51	34		17		69			+	
З	2	3	4	12	6		6		108			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів та стандартів вищої освіти.

Робочу програму склала ....ст. викл. Людмила ТЕРЕЩЕНКО

Схвалена на засіданні кафедри слов'янської філології. Протокол від 29 серпня 2024 р. № 1

Зав. кафедри слов'янської філології Неля ПОДЛЕВСЬКА

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради ГПФ Людмила СТАНІСЛАВОВА

м. Хмельницький 2024

1. Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Сучасна українська мова (Лексикологія)» передбачена структурно-логічною схемою підготовки фахівців ступеня бакалавра за освітньою програмою Середня освіта (Українська мова і література), є одним зі складників циклу обов'язкових дисциплін професійної підготовки, займає вагоме місце в підготовці фахівців першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) і покликана надавати здобувачам вищої освіти знання з лексикології, фразеології, лексикографії, сформуванню творчий підхід до вивчення лексико-фразеологічного фонду мови, явищ, виробити науковий лінгвістичний світогляд у галузі лексикології та навички провадити самостійну дослідницьку роботу

Пререквізити – практичний курс української мови, вступ до мовознавства, сучасна українська мова (фонетика).

Кореквізити – сучасна українська мова (морфеміка), сучасна українська мова (морфологія), сучасна українська мова (синтаксис), методика навчання української мови, педагогічна практика (пропедевтична), педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти, атестаційний іспит з додаткової спеціальності.

Відповідно до ОПП із зазначеної спеціальності дисципліна має забезпечити:

компетентності:

ЗК 05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК 09. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм української мови, обирати мовні засоби відповідно до комунікативної ситуації.

ФК 13. Здатність використовувати знання складу та організації лексичного та лексико-фразеологічного рівнів української мови, особливостей вживання фразеологічних одиниць у педагогічній діяльності.

ФК 20. Здатність дотримуватись у професійній та дослідницькій роботі принципів академічної доброчесності.

Програмні результати навчання:

ПРН 03. Усвідомлювати значущість української мови як державної та послуговуватися нею в усіх сферах суспільної діяльності.

ПРН 05. Оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРН 11. Уміти послуговуватися у професійній й дослідницькій сферах українською мовою в усній та писемній формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування, використовувати їх для реалізації продуктивного міжкультурного діалогу.

ПРН 14. Володіти правописною та культуромовною компетентностями з української мови, логічно, аргументовано викладати свої думки, володіти формами та засобами результативної комунікації з учасниками освітнього процесу.

ПРН 15. Володіти знаннями з лексикології української мови, уміти практично використовувати їх в освітньому процесі, знати методику формування мовних компетентностей учнів.

ПРН 24. Дотримуватись у професійній та дослідницькій роботі принципів академічної доброчесності.

Мета дисципліни – це: оволодіння здобувачами освіти необхідною для майбутніх педагогів сумою знань з лексикології, лексикографії, фразеології, фразеографії, оволодіння науковою лінгвістичною термінологією в галузі лексикології, усвідомлення взаємозв'язків і взаємовідношень лексичних одиниць, закономірностей функціонування цих одиниць, формування фахової мовленнєвої культури студентів, розширення загальної культури писемного й усного мовлення, вироблення практичних умінь та навичок виконання вправ і завдань різного характеру, рівня складності, підготовка до усвідомленого та серйозного сприйняття інших дисциплін лінгвістичного циклу; формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості з високим рівнем комунікативної компетенції.

Предмет: вивчення таких основних понять: «лексичне значення», «слово і лексема», «сема і семема», «семантика», «лексико-семантичні поля, групи», «гіперо-гіпонімічні відношення», «моносемія/полісемія» «системні відношення в лексиці», «снонімія/ антонімія/ омонімія/ паронімія», «лексика x погляду походження і вживання», «стилістична диференціація

лексики», «фразеологічна одиниця», «системні зв'язки у фразеології», «лексикографія/словникарство», «типи словників».

Завдання: засвоїти головні засади системного, взаємопов'язаного функціонування лексичних одиниць у словниковому складі української мови; диференціації лексичних одиниць за ступенем їх уживаності в мовленнєвій практиці; класифікації лексики української мови з погляду походження, причин і джерел лексичних запозичень; складу лексики української мови зі стилістичного погляду; класифікаційних ознак фразеологізмів, їх типів; джерел формування фразеології; основних словників української мови, формувати національно свідому, духовно багату мовну особистість з високим рівнем комунікативної компетенції.

Результати навчання. Здобувач освіти, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *знати* й *уміло використовувати* понятійний апарат, зокрема *послугуватися* відповідною науковою термінологією з лексикології, фразеології, лексикографії; *добирати* необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних ресурсів; *вміти пов'язувати* теоретичні знання і практичні навички, критично *аналізувати* й *упорядковувати*, *класифікувати* й *систематизувати* навчальний матеріал; *уміти* застосовувати ці знання у професійній діяльності; *знати* норми літературної мови та *вміти* їх застосовувати у практичній діяльності; *аналізувати* мовні одиниці лексичного рівня, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють; використовувати українську мову в усній та письмовій формі для розв'язання комунікативних завдань у професійній, побутовій, суспільній, навчальній, науковій сферах життя; демонструвати розуміння лексичних норм сучасної української літературної мови для майбутньої успішної педагогічної діяльності.

2. Структура залікових кредитів дисципліни

<i>Назва теми</i>	<i>Кількість годин (стаціонарна форма навчання), відведених на:</i>		
	лекції	ПЗ	СР
Тема 1. Лексикологія як галузь знань про слово. Слово як основна одиниця мовної системи. Поняття лексеми.	2	2	4
Тема 2. Структура лексичного значення. Сема. Типи лексичних значень.	4		6
Тема 3. Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи. Гіпероніми. Еквоніми. Партитиви.	2	2	4
Тема 4. Моносемія. Полісемія. Пряме і переносне значення слів.	2		6
Тема 5. Омонімія. Класифікація і функції омонімів. Явище паронімії в українській лексиці.	2	2	4
Тема 6. Синонімія. Місце синонімів у лексико- семантичній системі. Класифікація синонімів.	2	2	6
Тема 7. Антонімія. Антоніми, їхні типи й роль у лексико-семантичній системі.	2		6
Тема 8. Лексика української мови за походженням.	2	2	6
Тема 9. Лексика української мови за сферою вживання.	4		5
Тема 10. Активний і пасивний склад лексики української мови.	2	2	6
Тема 11. Стилiстичні аспекти лексичних одиниць.	2		4
Тема 12. Фразеологія як розділ мовознавства. Основні напрямки фразеологічних досліджень.	6	4	8
Тема 13. Українська лексикографія.	2	1	4
Разом:	34	17	69

**3. Програма навчальної дисципліни
3.1. Зміст лекційного курсу**

Номер теми	Перелік тем лекцій, їхні анотації	Кількість годин
1	Лексикологія як галузь знань про слово. Слово як основна одиниця мовної системи. Поняття лексеми. Співвідношення лексеми і словоформи. Групи слів. Номінативна функція слова. Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8. Додаткова: 5, 9, 10, 11, 15.	2
2	Структура лексичного значення. Сема. Семема. Гіперсеми. Гіпосеми. Типи лексичних значень. Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8. Додаткова: 5, 10, 11, 15.	2
3	Ономасіологія й семасіологія — основні аспекти лексичної семантики. Типологія сем. Когнітивні, прагматичні семи. Методика компонентного аналізу лексичних одиниць. Література: Основна: 2, 3, 5, 7, 8 Додаткова: 10, 11, 15,	2
4	Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи. Гіпонімічні, еквонімічні, партитивні відношення. Смыслова структура слова. Поняття внутрішньої форми слова. Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8. Додаткова: 6, 14, 25, 26.	2
5	Моносемія. Полісемія. Пряме і переносне значення слів. Однозначні і багатозначні слова. Лексична полісемія. Типи лексичної полісемії. Найбільш продуктивні типи багатозначності: зв'язок за подібністю (метафора) і за суміжністю (метонімія). Синекдоха. Типології метафори. Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8. Додаткова: 5, 8, 9, 10, 14, 15.	2
6	Омонімія. Класифікація і функції омонімів. Лексична омонімія. Повні й неповні (часткові) омоніми. Омоформи. Оморфема. Омофони. Омографи. Явище паронімії в українській лексиці. Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, Додаткова: 5, 8, 9, 10, 14, 15	2
7	Синонімія. Місце синонімів у лексико- семантичній системі. Класифікація синонімів. Лексична синонімія. Абсолютні синоніми. Класифікація синонімів за функціями і за структурою. Синонімічний ряд. Оказіональні (контекстуально-мовленнєві, ситуативні, індивідуальні, авторські) синоніми Функції синонімів. Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, Додаткова: 5, 8, 9, 10, 14, 15	2
8	Антонімія. Антоніми, їхні типи й роль у лексико-семантичній системі. Поняття про антонімію. Логічна основа антонімії. Критерії антонімічності лексичних одиниць. Семантичні типи лексичних антонімів. Конверсія. Структурні типи лексичних антонімів. Енантіосемія та оксюморон. Література: Основна: 1, 3, 4, 7, 8. Додаткова: 8, 6, 10, 14, 15.	2
9	Лексика української мови за походженням. Індоевропейська лексика. Праслов'янська (спільнослов'янська) лексика. Власне українська лексика. Успадкована лексика як чинник формування національної мовної картини світу. Запозичення з різних мов у складі сучасної української мови. Література: Основна: 1, 3, 4, 7, 8. Додаткова: 8, 6, 10, 14, 15.	2

10	Лексика української мови за сферою вживання. Загальноновживана лексика. Лексика обмеженого вживання. Територіально обмежена лексика. <i>Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 7, 8. Додаткова: 8, 10, 14, 15.</i>	2
11	Лексика української мови за сферою вживання. Соціальні діалекти. Науково-термінологічна лексика. Ономастична лексика. <i>Література: Основна: 1, 3, 4, 7, 8. Додаткова: 2, 8, 7, 10, 11, 14, 15.</i>	2
12	Активний і пасивний склад лексики української мови. Застарілі слова в лексичній системі української мови. Історизми. Архаїзми. Місце неологізмів у лексичній системі української мови. <i>Література: Основна: 1, 3, 4, 7, 8. Додаткова: 8, 7, 10, 11, 14, 15.</i>	2
13	Стилістичні аспекти лексичних одиниць. Нейтральна, емоційно забарвлена та стилістично маркована лексика. Стилістично забарвлена лексика. Стилзація. Міжстильова та експресивно нейтральна лексика. <i>Література: Основна: 1, 3, 4, 7, 8. Додаткова: 8, 9, 10, 14, 15.</i>	2
14	Фразеологія як розділ мовознавства. Основні напрямки фразеологічних досліджень. Фразеологічне значення. Класифікації фразеологізмів. <i>Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, Додаткова: 8, 9, 10, 12, 13, 14.</i>	2
15	Фразеологія як розділ мовознавства. Системні відношення у фразеології. Джерела фразеології. <i>Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, Додаткова: 8, 9, 10, 12, 13, 14.</i>	2
16	Фразеологія як розділ мовознавства. Експресивно-стилістичні властивості фразеології. Зв'язок фразеологізмів із частинами мови. Прислів'я і приказки. Крилаті слова <i>Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, Додаткова: 8, 9, 10, 12, 13, 14.</i>	2
17	Українська лексикографія. Давньоукраїнська лексикографія. Староукраїнська лексикографія. Українська лексикографія ХІХ — початку ХХ ст.. Лексикографія незалежної України. Загальна типологія словників. Типи лінгвістичних словників. <i>Література: Основна: 1, 2, 4, 5, 8, Додаткова: 1, 3, 4, 14.</i>	2
Разом за семестр		34

3.2. Зміст практичних занять
3.2.1 Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання

<i>Номер теми</i>	<i>Тема практичного заняття</i>	<i>Кількість годин</i>
1	Слово як основна одиниця мовної системи. Поняття лексеми. Структура лексичного значення. Література: Основна: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 13 Додаткова: 6, 13, 14, 23, 26,	2
2	Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи. Ономасіологія й семасіологія Моносемія. Полісемія. Пряме і переносне значення слів. Література: Основна: 1, 2, 7, 8, 9, 10. Додаткова: 5, 6, 12, 13, 26.	2
3	Омонімія. Класифікація і функції омонімів. Явище паронімії в українській лексиці. Література: Основна: 1, 2, 7, 8, 9, 10. Додаткова: 5, 6, 12, 13, 26.	2
4	Синонімія. Класифікація синонімів за функціями і за структурою. Антоніми, їхні типи й роль у лексико-семантичній системі Література: Основна: 1, 2, 7, 8, 9, 10. Додаткова: 5, 6, 12, 13, 26.	2
5	Лексика української мови за походженням. Лексика української мови за сферою вживання Література: Основна: 1, 2, 3, 7, 9, 13. Додаткова: 14, 15, 23, 26.	2
6	Активний і пасивний склад лексики української мови. Стилістичні аспекти лексичних одиниць. Література: Основна: 2, 7, 8, 9, 10, 13. 1, 2, 9, 10, 13. Додаткова: 3, 5, 7, 12, 22, 8, 9, 13, 18, 26.	2
7	Фразеологія як розділ мовознавства. Класифікації фразеологізмів. Системні відношення у фразеології. Література: Основна: 2, 7, 9, 10, 12 Додаткова: 1, 2, 19, 23, 25, 26.	2
8	Джерела фразеології. Експресивно-стилістичні властивості фразеології. Зв'язок фразеологізмів із частинами мови. Література: Основна: 2, 7, 9, 10, 12 Додаткова: 1, 2, 19, 23, 25, 26.	2
9	Українська лексикографія. Література: Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10. Додаткова: 11, 20, 25, 26.	1
Разом:		17

4. Зміст самостійної (зокрема й індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає в систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до практичних занять, до виконання письмових вправ і завдань, контрольних робіт, аналізу уривків художніх текстів з метою простежування характеру, системності, семантики лексичних/фразеологічних одиниць, до тестування з вивченого матеріалу, до виконання індивідуальних завдань у вигляді презентацій, повідомлень з теоретичних та практичних питань лексикології, фразеології, лексикографії тощо.

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Усне опитування.	4
2	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до тестування.	4
3	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування. Тестування.	4
4	Опрацювання теоретичного матеріалу .Підготовка до практичного заняття. Повідомлення/презентація.	4
5	Опрацювання теоретичного матеріалу , підготовка до практичного заняття. Підготовка до самостійної роботи: багатозначність, пряме й переносне значення слова. Види перенесень. Повідомлення/презентація про види переносних значень.	4
6	Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до усного опитування. Повідомлення-презентація до теми «Омонімія», «Паронімія». Підготовка до виконання вправ.	4
7	Опрацювання теоретичного матеріалу. Теоретичне опитування. Письмова робота (домашня): аналіз синонімії в художньому тексті. Виконання вправ.	4
8	Опрацювання теоретичного матеріалу. Теоретичне опитування. ІДЗ: антоніми у поетичному чи прозовому тексті: типи, функції. Тестовий контроль.	4
9	Опрацювання теоретичного матеріалу. ІДЗ до теми «Лексика української мови за походженням». Повідомлення/презентація.	4
10	Опрацювання теоретичного матеріалу. Аналіз лексичного матеріалу в текстах. Робота зі словниками. Виконання вправ.	4
11	Опрацювання теоретичного матеріалу. Робота зі словниками. Повідомлення до теми «Лексика за сферою вживання».	4
12	Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до усного опитування. Робота з контекстом: історизми, архаїзми, неологізми. Виконання вправ. Тестування.	4
13	Опрацювання теоретичного матеріалу. Повідомлення/презентація «Стилі мови». Робота з текстами різних стилів. Підготовка до усного опитування.	4
14	Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до усного опитування. Робота з фразеологічними словникам.	4
15	Опрацювання теоретичного матеріалу. Повідомлення/перзентації з теми «Джерела фразеології» Підготовка до письмовго опитування.	4
16	Опрацювання теоретичного матеріалу. Робота з художніми текстами: аналіз функціонального, стилістичного, авторського використання ФО.	4
17	Опрацювання теоретичного матеріалу. Повідомлення з теми «Українська лексикографія» Підготовка до підсумкової контрольної роботи/тестування	5
Разом:		69

Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснює викладач згідно з розкладом консультацій у позааудиторний час.

5. Орієнтовна тематика індивідуального завдання (повідомлення/презентація) для самостійної роботи студентів

1. Зв'язки лексикології з іншими лінгвістичними дисциплінами.
2. Підходи до вивчення значення слова.
3. Переносне значення слова. Види метафор.
4. Метонімія і синекдоха як вияв переносного значення слова.
5. Лексико-семантичні поля: структура і наповнення конкретними групами слів. На прикладі полів «час», «простір», «говоріння», «рослини», «тварини», «почуття» тощо.
6. Аналіз синонімії різного типу в художньому тексті (на вибір студента – невеликі твори чи уривки з художніх творів).
7. Джерела і причини виникнення синонімів.
8. Евфемізми та перифрази.
9. Енантіосемія та оксюморон.
10. Джерела та шляхи розвитку лексичних омонімів
11. Контрастиви і конверсиви як явище в лексичній системі.
12. Лексико-семантичні і граматичні особливості слів-термінів.
13. Успадкована лексика як джерело формування і збагачення лексичного багатства сучасної мови.
14. Запозичений шар української лексичної системи.
  - 14.1. Старослов'янські як найдавніші запозичення.
  - 14.2. Запозичення найстаріші і нові з латини та грецької мови.
  - 14.3. Запозичення із тюркських мов.
  - 14.4. Запозичення із германських мов.
  - 14.5. Полонізми у складі української лексики.
  - 14.6. Новітні запозичення із французької мови
  - 14.7. Давні й нові запозичення з англійської мови
  - 14.8. Лексичні запозичення з інших мов.
15. Стилійно маркована лексика української мови.
16. Активна і пасивна лексика сучасної мови.
17. Джерела української фразеології.
18. Багатозначність, синонімія та антонімія у фразеології.
19. Ономастичний компонент у складі фразеологічних одиниць.
20. Історія української лексикографії.
21. Електронні словники сучасної української літературної мови.

6. Технології та методи навчання

Форми організації навчання: навчальні заняття (лекція, практичне заняття, консультація), самостійна робота, індивідуальні завдання (презентація або відеопроєкти), практична підготовка.

Методи навчання: словесні (розповідь викладача, бесіда, пояснення, робота з текстом), наочні (демонстрація реальних або зображених об'єктів, явищ і їх спостереження), практичні (вправи, завдання, тестування).

Технології навчання: репродуктивні, проєктні, інтерактивні, інформаційно-комп'ютерні, технології змішаного, перевернутого, дистанційного, контекстного навчання.

Інструменти ІКТ (PowerPoint, MOODLE, ZOOM, хостинг YouTube, месенджери (Viber, Telegram, корпоративна електронна пошта тощо).

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних і практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю: усне опитування;

письмове опитування (самостійні та контрольні роботи); тестування, презентація індивідуальних робіт, перевірка виконання домашніх завдань тощо.

Пропущене з поважної причини заняття студент повинен відпрацювати в установлений викладачем термін.

8. Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ (<https://cutt.ly/JOND966>). Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється шляхом письмового/усного опитування / тестування у MOODLE тощо. Водночас оцінюється рівень практичних умінь шляхом виконання різноманітних аудиторних та домашніх завдань.

Якщо студент отримав негативну оцінку з якогось виду роботи, то він повинен ліквідувати заборгованість в установленому порядку.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом **позитивно**, з урахуванням коефіцієнтів вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою.

Підсумкова оцінка становить собою суму середньозваженого бала з оцінок, отриманих за всі види робіт протягом семестру (60% підсумкової оцінки – для денної форми навчання і 50 % підсумкової оцінки – для заочної форми навчання), і бала, отриманого у ході іспиту (40% підсумкової оцінки – для денної форми навчання і 50 % підсумкової оцінки – для заочної форми навчання).

Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт. Іспит виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться що відповідає 4-бальній шкалі оцінювання, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Студенти мають можливість отримати знання з окремих тем курсу шляхом неформальної освіти і звернутися із заявою про перезарахування результатів неформальної освіти згідно з Положенням про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (<https://is.gd/tdxigr>), п. 4 визнання і зарахування результатів навчання, набутих особою.

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися правил академічної доброчесності. (Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Хмельницькому національному університеті. (<https://cutt.ly/P0NSU1q>).

8.1 Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
відмінно	Студент глибоко і в повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати й обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи й володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнювальні висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки .
добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті й формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки .

задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності й суттєві <i>помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання й володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їхній зміст, хаотично й невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

8.2 Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання в семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самостійна робота	Семестровий контроль
Усне опитування	Тестовий контроль	Практичні заняття. Виконання вправ/завдань	Контрольна робота	Індивідуальне домашнє завдання	Підсумковий контрольний захід (іспит)
0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4

8.3 Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	<i>Відмінно</i> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		<i>Добре</i> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		<i>Добре</i> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

9. Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Лексикологія як розділ мовознавства.
2. Назвати ознаки слова як одиниці мови.
3. В чому полягає знакова природа слова?
4. Лексичне значення слова і поняття.
5. Слово і лексема. Структура лексеми.
6. Пряме і переносне значення слова.
7. Суть метафори як виду переносного значення.
8. Метонімічні перенесення та їх вияви.

9. Синекдоха як різновид метонімії.
10. Структура лексичного значення. Семема. Сема.
11. Інтегральні й диференційні семи.
12. Когнітивні (логіко-понятійні) та прагматичні (конотативні) семи.
13. Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи.
14. Гіпероніми і гіпоніми. Партитиви. Еквоніми.
15. Лексична синонімія. Типи синонімів.
16. Ідеографічні, стилістичні, абсолютні, контекстуальні синоніми.
17. Антонімічні відношення в лексиці.
18. Предметно-логічна класифікація антонімів.
19. Категоріально-логічна класифікація антонімів.
20. Конверсивні й контрастивні відношення.
21. Омонімія. Причини виникнення.
22. Чим омоніми відрізняються від багатозначних слів?
23. Охарактеризуйте типи омонімії.
24. Паронімічні відношення в лексиці.
25. Лексика української мови з погляду походження.
26. Питомий шар української лексики.
27. Запозичений шар української лексики.
28. Активна і пасивна лексика сучасної української мови.
29. Архаїзми, історизми, неологізми, okazіоналізми.
30. Ономастика як розділ лексикології.
31. Термінологічні одиниці української мови: історія, класифікація, творення, .
32. Загальнонародна лексика, літературна лексика, народно-розмовна лексика.
33. Просторіччя, діалекти, жаргони/арго.
34. Специфіка діалектної лексики.
35. Стилiстична диференціяція української лексики.
36. Українська фразеологія: класифікація фразеологізмів.
37. Лексико-граматичні розряди фразеологізмів.
38. Фразеологічна варіантність та індивідуально-авторські перетворення.
39. Експресивно-стилiстичні властивості фразеологізмів.
40. Прислів'я, приказки та крилаті вирази як предмет фразеології.
41. Назвати джерела виникнення та поповнення фразеології.
42. Основні типи словників: енциклопедичні й лінгвістичні.
43. Історія української лексикографії.
44. Сучасна лексикографічна практика.

10. Методичне забезпечення

Сучасна українська мова (Лексикологія) MOODLE:
<https://msn.khnu.km.ua/course/index.php?categoryid=332>

Сучасна українська мова. Лексикологія. Методичні рекомендації до практичних занять з курсу. <https://msn.khnu.km.ua/course/index.php?categoryid=332>

11. Рекомендована література

11.1 Основна література

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 416 с. <https://cutt.us/ID9TR>
2. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. Посіб. Київ: ВЦ "Академія", 2006. 368 с.
3. Караман, С. О. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для стуц. вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ [та ін.]; за ред. С. О. Карамана. Київ: Літера ЛТД, 2011. 560 с. <https://cutt.ly/v2X1wj7>
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А.П. Грищенко, Л.І.Мацько, М.Я. Плющ та ін.; За ред. А.П. Грищенка. Київ: Вища шк.. 2002. 439 с.
5. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 340 с.
6. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ : Альма-матер, 2005. 399 с. <https://cutt.us/bwoy1>
7. Філон М. І., Хомік О. Є. Ф. Сучасна українська мова. Лексикологія. Частина 1. Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.– Харків. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 271 с. <https://cutt.us/3Byqd>
8. Шевчук С. В., Кабиш О. О., Клименко І. В. Сучасна українська літературна мова : Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2017. 544 с.

11.2 Додаткова література

1. Демська О. Вступ до лексикографії. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 266 с. <https://cutt.ly/u2XXjgl>
2. Д'якова А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: 2000. 218 с.
3. Дубічинський В.В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології : навч. посіб. Харків, 2004. 164 с.
4. Єрмоленко С. Я. Естетична природа слова в народній пісні // Укр. мова і літ. в школі. 1976. № 7. С.34-45.
5. Калашник В.С., Колоїз Ж.В. Словник фразеологічних антонімів української мови. Київ: 2001.
6. Карпіловська Є. Вступ до комп'ютерної лексикографії. Київ: 2004.
7. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови. Харків: ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 1997. 129 с.
8. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови / АН України, Ін-т укр. мови. Київ: Наукова думка, 1992. 412 с.
9. Панько Т. 1., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
10. Сучасна українська літературна мова: навч.-метод. посіб. / уклад.: І. С. Гонца, В. В. Розгон. Умань : Візаві, 2021. 373 с. <https://is.gd/rCAblV>
11. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. Київ:Вища шк.. 2003. 430 с.

12. Сучасна українська мова: Підручник/ О.Д Пономарів, В.В.Різун, Л.Ю.Шевченко та ін. – За ред. О.Д.Пономарева. Київ: Либідь, 2001. -400с.
13. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія]. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с.
14. Ужченко В. Д., Авксентьев Л. Г. Українська фразеологія. Харків: Основа, 1990. 167 с
15. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологічний словник української мови. Київ: Освіта, 1998. 224 с. <https://cutt.ly/42XZIdS>
16. Українська мова : Енциклопедія. Київ, 2000. С. 210-211, 704.
17. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: Навч. посіб. Київ: Вища шк., 2007. 823 с.

11.3. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
2. Інституційний репозитарій ХНУ. URL: <https://library.khmnu.edu.ua/#>
3. Мова – ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua/>
4. Модульне середовище. URL: <https://msn.khnu.km.ua/>
5. Офіційний сайт української мови. URL: <https://ukrainskamova.com/>
6. Словник антонімів. <https://antonimy.info/>
7. Словник синонімів. <https://synonimy.info/>
8. Словник української мови online. Томи 1-12 (А-ПІДКЎРЮВАЧ). URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
9. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980). URL: <http://sum.in.ua/>
10. Словник фразеологічних синонімів. URL: <https://cutt.ly/i2XLxBJ>
11. Словник: портал української мови та культури. URL: <https://slovnyk.ua/index.php>
12. Словопис. URL: <http://slovopys.kubg.edu.ua/>
13. Тренажер з правопису української мови. URL: <https://webpen.com.ua/>
14. Український лінгвістичний портал. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. <https://www.ulif.org.ua/>